

hur skapas en **extremist?**

EN RAPPORT FRÅN LIBERALA UNGDOMSFÖRBUNDET OM
LIBERALA LÖSNINGAR FÖR ATT FÖREBYGGA OCH BEKÄMPA
VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

luf

LUF:S ARBETSGRUPP OM EXTREMISM

innehållsförteckning

Inledning.....	2
Utgångspunkter.....	3
Principiella utgångspunkter.....	3
Politiska utgångspunkter.....	5
Metod och material.....	6
Bakgrund.....	7
Högerextremism	7
Bakgrund.....	7
Rekrytering.....	8
Radikalisering.....	9
Vänsterextremism	11
Bakgrund.....	11
Rekrytering.....	13
Radikalisering.....	15
Islamism	17
Bakgrund.....	17
Rekrytering.....	19
Radikalisering.....	20
Sammanfattning och slutsatser.....	21
Högerextremism	21
Vänsterextremism	22
Islamism	23
Förslag på åtgärder.....	24
Information och kontakt.....	29

inledning

Lastbilar som rusar längst befolkade gator, brandbomber kastas mot synagogor och nazister marscherar på våra gator. Runt omkring oss begås konkreta handlingar som påminner om att det finns människor som är redo att förändra samhället och förverkliga sina extrema åsikter och idéer med våldet som främsta verktyg. Den våldsbejakande extremismen utgör ett av vår tids största hot mot den liberala demokratin och individens grundläggande fri-och rättigheter. Trots att extremismen tycks växa så anser Liberala Ungdomsförbundet att det saknas tydliga liberala svar på hur detta hot ska bemötas. Detta vill vi förändra. Den våldsbejakande extremismen finns i vårt samhälle men skapas inte i ett vakuum. En människa föds inte som extremist, en extremist skapas. Men hur går denna process till? Vad får en person att välja att bli del av en våldbejakande rörelse? Och vad skulle kunna få fler att välja bort ett sådant öde?

Den här rapporten syftar till att dels ge en överblick över hur extremismen i Sverige ser ut idag och dels visa hur radikaliseringsprocessen går till. Rapporten fokuserar på våldsbejakande extremism som utgör ett hot mot det demokratiska statsskicket. Avslutningsvis presenteras sju liberala förslag för att motverka våldsbejakande extremism och dess konsekvenser i samhället.

utgångspunkter

PRINCIPIELLA UTGÅNGSPUNKTER

Liberala ungdomsförbundet och andra liberala krafterns främsta uppgift är att försvara de mänskliga rättigheterna och det mångkulturella samhället. Yttrandefrihet och föreningsfrihet är två av de viktigaste friheterna i det liberala samhällsprojektet. De är inte bara demokratin bärande grundvalar utan även de friheter som möjliggör alla andra fri- och rättigheter. Rösträtt, religionsfrihet, pressfrihet, äganderätt eller andra fri- och rättigheter skulle ha svårt att existera om inte individer har rätten att yttra sig och sluta upp kring olika åsikter och idéer.

Rätten till liv, som den är formulerad i Europakonventionen, är jämte förbudet mot tortyr en absolut frihet. Den får inte under några omständigheter begränsas. Resterande mänskliga rättigheter får däremot begränsas under särskilda omständigheter. Begränsningar av dessa fri- och rättigheter är däremot något som borde försöka undvika till varje pris, speciellt när det gäller de mest centrala så som yttrandefriheten och föreningsfriheten. Lagar och begränsningar borde inte heller utformas så att de tydligt missgynnar eller särskilt utsätter minoriteter. Kärnan i den illiberala demokratin är avvecklandet av principen att majoriteten inte har laglig rätt att förtrycka minoriteten.

Innan vi kan diskutera hur extremism bör bekämpas måste vi fastslå om bekämpning av detta överhuvudtaget är förenligt med liberala värderingar. Vi vet att extrema ideologier inte bara är antidemokratiska och antiliberala, de kan också vara livsfarliga när människor agerar på dem. Extremismens existens utgör i sig självt ett hot mot individens frihet och liv. Rätten till liv är en central del av alla liberala principer - utan liv, ingen frihet. Vi anser därför att man ideologiskt kan berättiga bekämpandet av extremism med hänvisning till rätten till liv och rätten till frihet. Detta ger oss liberaler ett legitimt ideologiskt mandat att bekämpa extremism som fenomen. För att kunna ha en konsekvent hållning kommer våra förslag för förebyggande och bekämpande av extremism baseras på dessa ideologiska grundantaganden:

- **Rätten till liv är absolut och överordnad alla andra rättigheter.**
- **Extremism utgör ett hot mot rätten till liv och den liberala demokratin.**
- **Liberala fri- och rättigheter får inskränkas i kampen mot extremism.**
- **Inskränkningar av fri- och rättigheter måste antingen kunna bevisas ha en betydelsefull proportionerlig påverkan på rätten till liv eller bevisas vara nödvändiga för att säkra den liberala demokratins överlevnad.**
- **All policy som föreslås måste vi kunna tolerera även när våra värsta fiender sitter vid makten.**

POLITISKA UTGÅNGSPUNKTER

I Liberala Ungdomsförbundets nationella handlingsprogram punkt 5 stadgas att föreningsfriheten är en av de grundläggande demokratiska rättigheterna.¹ I punkt 11 stadgas att Liberala Ungdomsförbundet anser att lagen om hets mot folkgrupp är ett oproportionerligt ingrepp i yttrandefriheten och ska avskaffas. Uppviglnas hot eller kränkningar ska kunna beivras med annan lagstiftning. I punkt 291 stadgas att arbete mot våldsbejakande extremism inte ska ses endast som en nationell säkerhetsfråga utan även bör ses som en central del i det kommunala ansvaret. Varje kommun i Sverige bör arbeta fram en lokalt anpassad handlingsplan mot våldsbejakande extremism. I punkt 325 stadgas att främlingsfientlighet och extremism bekämpas bäst med information och kunskap. Skolans undervisning är ett medel för detta. Som i alla andra sammanhang som kopplas till skolans värdegrundsarbete måste varje elev få skaffa sig och uttrycka sin egen uppfattning. I punkt 333 stadgas att extremism är ett allvarligt hot mot demokratin. Skolpersonal som yrkesgrupp bör få utbildning i hur man upptäcker och hanterar radikalisering.

Dessa tidigare politiska ställningstaganden har varit viktiga, men inte avgörande, under vårt arbete med denna rapport och våra slutgiltiga förslag på åtgärder.

1. <https://www.luf.se/wp-content/uploads/2019/11/Handlingsprogram-hemsida.pdf>.

metod och material

Den här rapporten delades från första början in i tre separata delar - islamism, högerextremism och vänsterextremism. Det är samma indelning som Säkerhetspolisen använder sig av.² Respektive del är författad av en egen rapportgrupp som samlat in material och presenterat forskning om hur radikaliseringsprocessen går till i just den valda typen av extremism. Vi har valt att dela upp arbetet på detta sätt då varje typ av extremism har unika särdrag. Att gruppen delats upp i tre olika grupper möjliggör för fördjupade studier i de problem och beteenden som förekommer just i olika extrema rörelser.

Den här rapporten presenterar ingen ny forskning utan sammanfattar endast redan befintlig forskning. Under arbetsprocessen har mycket tid lagts på insamling, sällning och granskning av vetenskapliga artiklar, rapporter och annan forskning. En del av författarna till rapporten har sedan tidigare en djup förståelse för ämnet, samtidigt som en del av författarna sökte sig till arbetsgruppen av ren nyfikenhet utan tidigare kunskap om ämnet. Under arbetets gång har arbetsgruppen också haft ett digitalt seminarium med Christer Mattsson som är extremistforskare och föreståndare vid Segerstedts-institutet vid Göteborgs universitet, ett nationellt resurscentrum med uppgift att bidra till ökad kunskap kring förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism.

2. <https://www.regeringen.se/contentassets/a76118e6b4fc49bfba45804f6bb3c956/valdsbejakande-extremism-i-sverige--nulage-och-tendenser-ds-20144>.

bakgrund

HÖGEREXTREMISM

BAKGRUND

Under det förgångna årtiondet har högerextremismen fått ett enormt uppsving både i Sverige och i resten av världen. I länder som Ungern, Grekland, och Polen har extrema element av den högerpopulistiska rörelsen gått från att vara outsiders till en del av det politiska landskapet. Men kanske större än högerextremismens parlamentariska segrar är vad som händer i det dolda. Både i form av politiska nätverk och organisationer samt på de mörka sidorna av internet.³ Det framgår inte alltid tydligt vilka åsikter som förenar de olika rörelserna och de åsikter som väl finns är flexibla.

Den högerextrema ideologin är spretig och det finns många inriktningar. En av de största av dessa inriktningar är den så kallade vit makt-miljön som nästan kommit att bli synonymt med begreppet högerextrem. Även denna miljö har olika inriktningar men gemensamt för alla är att de delar en tro på existensen av ras och en hierarki med vita i toppen. Något som dessa aktörer också har gemensamt är en mistro mot samhällsinstitutioner och en acceptans till att använda politiskt våld för att uppnå sina mål. Det högerextrema narrativet är att det pågår ett folkutbyte av

3. <https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/kunskapsversikt18maj.pdf>

vita människor som är ett apokalyptiskt hot man måste värja. Den största och utan tvekan mest synliga organisationen inom vit makt-miljön i Sverige är den militär-istiska och numera parlamentariska Nordiska Motståndsrörelsen.

Andra rörelser inom den högerextrema sfären inkluderar den kontrajihadistiska rörelsen som på många sätt liknar vit makt-miljön, men vars ideologi istället för ras kretsar kring islamofobi. Den kontrajihadistiska rörelsen är främst onlinebaserad. En väldigt central del av rörelsens ideologi är en tro på att det pågår en "islamifiering" av Europa som politiker antingen är oförmögna att motverka eller själva är delaktiga i. En rörelse det skrivits mycket om sedan det amerikanska presidentvalet 2016 är alt-right-rörelsen. Denna rörelse har en organisation bakom sig med den etnonationalistiska Richard Spencer i spetsen. Dock har rörelsen fått som mest spridning på onlineforum där den decentraliserats och anonymiserats. Rörelsen har blivit känd för att använda humor och sarkasm som ett vapen för rekrytering och åsiktsspridning.

REKRYTERING

I debatten kring högerextremism har internet kommit att bli ett väldigt aktuellt ämne. Etablerade högerextrema nätverk använder flitigt internet och sociala medier till rekrytering och för att sprida sina budskap. Internet har också gett upphov till att den ensamagerande högerextremismen blivit allt vanligare.⁴ Ensamagerande är inte bundna till någon specifik organisation utan sympatiserar med högerextrema åsikter och deltar nästan

4. <https://www.foi.se/report-summary?reportNo=FOI-R--4736--SE>

alltid i olika typer av radikala nätverk på internet. Idag räknar man att ensamagerande utgör den största delen av den radikala högerrörelsen. De ensamagerande står för några av rörelsen mest uppmärksammade terroråd på senare år, däribland Trollhättanattacken, Christchurchskjutningarna och attacken i El Paso 2019.

RADIKALISERING

En teori/hypotes som är en möjlig förklaringsmodell till varför vissa radikaliseras på internet är den så kallade högerextrema pipelinen. Denna modell uppstod inte först bland forskare, utan på internet, men har senare fått visst vetenskapligt stöd (mer forskning behövs dock i ämnet). Den högerextrema pipelinen beskriver hur en till synes normal individ stegvis radikaliseras genom att gradvis utsättas för mer och mer extrema åsikter, en process som från grunden kan bygga om en hel världsbild. Den nyzeeländske forskaren Luke Munn har identifierat tre separata steg till denna radikalisering: normalisering, acklimatisering, och de-humanisering.⁵ Varje individs radikalisering ser olika ut och denna modell räcker inte för att fullt ut beskriva alla högerextremas ideologiska resa, men den kan vara behjälplig för att förstå den utbredda onlinehögerextremismen.

Det första steget är normalisering. Den blivande extremisten kommer i kontakt med hatfull retorik, inte i form av extrema åsikter utan ofta handlar det om politiskt inkorrekt skämt och ironiskt bruk av hatfulla glåpord. När

5. <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/10108/7920>

användare först stöter på grovt rasistiska eller sexistiska inlägg så är det vanligt att reagera starkt, men när det upprepas blir användaren avtrubbad och dessa idéer kan då lättare slå rot i användarens huvud.

Acklimatisering menar Munn, delvis överlappar normaliseringsfasen och berör hur användaren stegvis stöter på mer och mer extremt politiskt innehåll. Acklimatisering utgår från att det är svårt för användare att fullt ut acceptera extrema åsikter som förintelseförnekelse eller etnonationalism, men genom att träda in i en inte fullt så extremistisk miljö vänjer användaren sig vid det högerextrema debattklimatet och upprättar en ny referenspunkt för vad som är acceptabelt. Det finns många steg i den här processen och alla användare blir inte fullt ut högerextrema, men många som blir det har gjort just denna resa.

Det sista steget Munn beskriver är dehumanisering. I detta steg har användaren redan tagit till sig av den hatfulla retoriken och börjar nu uppfatta sina påstådda motståndare som ansiktslösa icke-människor. Det kan handla om att referera till invandrare som "invaderande horder", hålla en avhumaniserande kvinnosyn eller se sina meningsmotståndare som "NPCer" (term tagen ur datorspel för att beskriva icke-spelarstyrda karaktärer) utan egen vilja som är programmerade till att göra vad någon slags övermakt säger åt dem.

VÄNSTEREXTREMISM

Bakgrund

Vänsterextrem ideologi utgår från avskaffandet av kapitalismen och klassamhället, vilket ska uppnås genom arbetarnas revolution mot kapitalisterna, alltså de som besitter produktionsmedlen. Exempelvis innebär det att fabriksarbetare gemensamt borde äga fabriken där de arbetar och alla dess maskiner, istället för att ett företag eller en enskild ägare gör det. Staten och dess institutioner ses som en aktör som, istället för att tjäna medborgarna, skyddar överklassens intressen. Därav drivs den vänsterextrema rörelsen av ett hat mot etablissemangen.

Den våldsbejakande vänsterradikala rörelsen är den minsta av de tre extremistmiljöerna som finns i Sverige idag och den utgör ett mindre hot än högerextremismen och islamismen. Under 1900-talet ansågs framförallt kommunistiska rörelser med potentiella kopplingar till Sovjetunionen som ett hot och behandlades också som ett hot mot rikets säkerhet. Först på 80-talet började anarkistiska och syndikalistiska rörelser betraktas som säkerhetshot.⁶

Den "autonoma vänstern" är ett paraplybegrepp för hela den anarkistiskt präglade, aktivistiska utomparlamentariska vänstern. Göteborgskravallerna är på många sätt definierande för hur den moderna autonoma vänstern tagit

6. https://www.mucof.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ung-och-extrem-vanster-extremism.pdf.

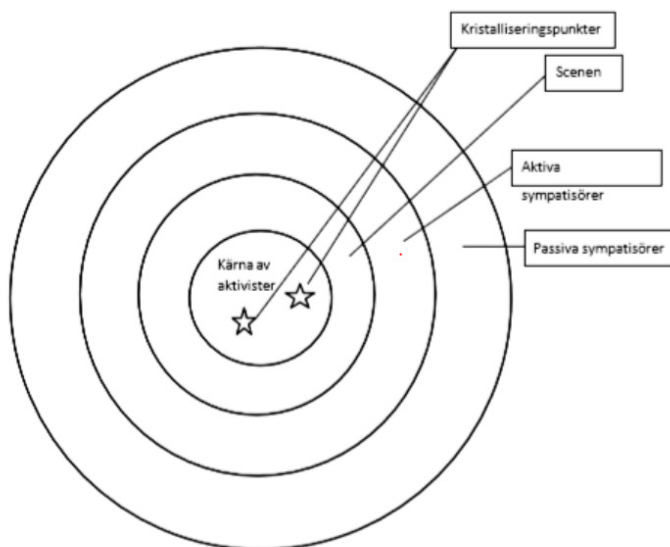
form under 2000-talet. Kravallerna var en protest mot “världskapitalismen” och resulterade i att 53 poliser och 90 demonstranter skadades, 530 personer greps och omfattande materiella skador drabbade fastighetsägare och Göteborgs stad.⁷

Vänsterautonoma grupperingar har ofta en betydligt mer socialt accepterad status än högerextrema och islamistiska grupperingar. Vänstergrupperingarna är sällan speciellt hotfulla och hatfulla i sin retorik utåt. Genomgående för den autonoma retoriken är att våld uppmålas som självförsvar och därför är befogat. Ett annat särskiljande drag i den vänsterextrema retoriken är att kollektivet hyllas och lyfts fram snarare än martyrer och hjältar. Detta till skillnad från annan extremism där enskilda individer ofta lyfts fram som föredömen och exempel för resten av rörelsen att se upp till. Ett kännetecken och särdrag för den autonoma vänstern är att den inte är lika tydligt strukturerad som exempelvis högerextrema eller islamistiska rörelsen. Dels rör sig folk mellan de olika rörelserna och över hela spektrumet.

7. <https://www.regeringen.se/49bb96/contentassets/12c56698e57e4d4b865331ae-3b2a5b51/goteborg-2001-del-1>.

Rekrytering

Den autonoma rörelsen är på många sätt väldigt olik andra extrema rörelser. Den autonoma rörelsen har inga tydliga gränser för in- eller utträde. Vem som är en del av den autonoma vänstern är högst inofficiellt. Den autonoma vänstern bedriver inte heller aktiva rekryteringskampanjer. Trösklarna både in i och ut ur den autonoma vänstern är väldigt låga. Av den anledningen har många författare och forskare föredragit att skriva om "avstånd" snarare än medlemskap rörande deltagande i den autonoma rörelsen.⁸

8. https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ung-och-extrem-vanster-extremism.pdf.

Modellen på föregående sida delar upp den autonoma vänstern i fyra deltagargrupper: “passiva sympatisörer”, “aktiva sympatisörer”, “scenen” och “kärna av aktivister”. I modellen finns även “kristalliseringspunkter” vilket är platser och miljöer där kärnan av aktivister tenderar att hålla till, exempelvis ockuperade hus, kollektiv eller aktionskommittéer. I dessa kristalliseringspunkter är den vänsterextrema miljön betydligt mer strukturerad och det existerar tydligare hierarkier, både formella och informella.

Den autonoma miljön är utöver dessa kristalliseringspunkter att betrakta som icke-hierarkisk. Scenen utgörs av människor som delar stort socialt umgänge med kärnan genom exempelvis caféer, nattklubbar eller barer som tydligt är en del av och skapade för den autonoma rörelsen. Aktiva sympatisörer är de som deltar i diverse aktioner och möten utan att vara en aktiv del av det större sociala sammanhanget. De passiva sympatisörerna är just det, passiva sympatisörer som stöttar rörelsen utan att delta i den.

Den autonoma rörelsens icke-hierarkiska organisation gör att aktioner kan ske oplanerat, och utan godkännande från någon överordnad. Aktioner som sker utan samordning uppmanas. De stora aktionerna från autonoma grupper brukar dock utföras genom kärnan av aktivister i kristalliseringspunkterna i samverkan med scenen och de aktiva sympatisörerna.⁹

9. <https://libcom.org/files/Katsiaficas%20-%20The%20Subversion%20of%20Politics%20-%20European%20Autonomous%20Social%20Movements%20and%20the%20Decolonization%20of%20Everyday%20Life.pdf>.

Radikalisering

Den autonoma rörelsen använder inte internet i rekryterande syfte på samma sätt som den högerextrema rörelsen och den islamistiska rörelsen gör. Istället är de autonoma gruppernas diverse hemsidor och mediekanaler snarare till för att radikalisera och fostra de som redan är en del av rörelsen. Den autonoma vänsterns närvaro på internet är precis som resten av rörelsen väldigt decentraliserad och frikopplad från olika organisationer. Inom den autonoma rörelsen finns också ett visst motstånd mot att använda medieplattformar som YouTube, Facebook osv. då det ger vinst åt stora multinationella företag. Det finns också en uttalad motvilja mot att använda rekryteringsstrategier via internet, då det är något som högerextrema rörelser gör.¹⁰

Hur radikaliseringsprocessen går till är svårt att kartlägga och åskådliggöra i och med rörelsens informella former. Det finns inte heller speciellt mycket material från avhoppare som lämnat rörelsen. Detta eftersom rörelsens icke-existerande inträdesgränser gör det till en odramatisk process att lämna den. Ett fenomen som däremot går att se är att individuella erfarenheter av missnöje med institutioner i den representativa demokratin motiverar unga att engagera sig i den autonoma rörelsen. Det finns empirisk forskning som visar på att möten med polisen,

10. <https://www.regeringen.se/contentassets/c6460146d8de486eabf7f209b3a9093a/valds-bejakande-och-antidemokratiska-budskap-pa-internet>.

politiker och myndigheter som väcker en misstro till den representativa demokratin i sin helhet, är avgörande i en individs radikaliseringsprocess.¹¹

Den som riskerar att bli radikal är oftast samhällsintresserad med en tro på att samhället kan förändras, men med en misstro till den representativa demokratin som medel för förändring. De värderingarna och den attityden är tillsammans med en världsbild formad av extrema vänsteråsikter receptet för våldsbejakande vänsterextremism. När ens världsbild innebär att man alltid uppfattar att man slår underifrån mot de som är ansvariga för allt som är fel i världen, blir det lätt att motivera våldsamma handlingar.¹² Attityden att alla handlingar är motstånd eller självförsvar är dominerande inom den vänsterautonoma rörelsen vilket märks tydligt på kommunikationen som de olika grupperingarna använder sig av. Till exempel marknadsför sig Antifascistisk Aktion främst med vad de är emot till den grad att även namnet handlar om vad de är emot. Den attityden gör det lättare att motivera politiskt våld vilket förenklar radikaliseringsprocessen.

11. https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ung-och-extrem-vansterextremism.pdf.

12. https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180002415/1371914720927/2009_15_valdsam_politisk_extremism.pdf.

ISLAMISM

Bakgrund

Islamismen är en politisk ideologi som grundar sig i en radikal tolkning av koranen. Ideologin syftar till att skapa en islamisk teokratisk stat där det i teorin är Gud som styr landet genom sina mänskliga företrädare. Islamismen lyckades för första gången 1979 i Iran då islamisterna tog makten genom revolution. När den islamistiska rörelsen först dök upp beskrevs den som "islamisk fundamentalism". Med större spridning, från Iran till andra länder, har ideologin kommit att kallas för "islamism". Den islamistiska rörelsen beskrivs i flera fall som en reaktion mot den västerländska och sekulariserade kulturen.

Islamister har under de senaste decennierna kommit till makten runt om i Mellanöstern. I Iran lever medborgarna under förtryck av den islamistiska regimen styrd av Ayatollah Khamenei, i Egypten finns det Muslimska Brödrskapet (Ikwan al-Musilimin) och i Pakistan finns islamistiska partiet Jamaat-e-Islami. Vidare finns det inslag av islamism i länder som Turkiet, som anses vara sekulariserade, men där har ett moderat islamistiskt parti haft valframgångar.

Muslimska Brödrskapet var tillsammans med Jamaat-e-Islami två av de första islamistiska rörelserna. Brödrskapet grundades 1928 i Egypten (dåvarande brittisk koloni) av

Hassan al-Banna. Att Al-Banna hämtade inspiration från baathismen (en rörelse som blandar idén om en gemensam arabisk stat med socialistiska idéer) blev tydligt när han försvarade egyptiska arbetare från internationella företag. Brödrskapet skulle ledas av Sayyid Qutb efter al-Bannas död 1949. Qutb var inspirerad av Mawdudi, grundaren av Jamaat-e-Islami. Qutb radikaliserade Mawdudis lära ytterligare.¹³ Qutb hängdes av den egyptiska regeringen 1966. Detta har lett till att Qutb mer eller mindre martyrförklarats.

Noterbart är att Muslimska brödrskapet var skickliga på att rekrytera nya medlemmar. Brödrskapet använde sig mycket av retorik och välgörenhetsarbete för att locka till sig underklassen och människor som kände sig bortglömda av systemet. De propagerade samtidigt för att sharialag skulle styra landet. Mellan åren 1936 och 1948 växte Brödrskapet från 800 till 2 miljoner medlemmar. Det intensiva rekryterandet och välgörenhetsarbetet ledde till att Mohamed Morsi, medlem i Brödrskapet, fick makten 2012 efter att ha besegrat militärledaren Ahmed Shafik i presidentvalet 2012. Detta mycket på grund av militärens totalitära styrelseperiod mellan protesternas slut och valet, samt att militären och Brödrskapet var de enda två aktörerna starka nog att vinna ett val i ett annars fattigt och svagt Egypten.

13. The Islamist, Ed Husain.

Rekrytering

Olika islamistorganisationer har utnyttjat olika faktorer som konflikter, socioekonomisk status och utsatthet.

Rekryteringen och förmågan att skaffa så kallad "grass root support", det vill säga stöd bland den allmänna befolkningen, har varit en styrka hos islamisterna under en längre tid. Detta har demonstrerats tydligt under åren som följt arabiska våren. Som tidigare nämnt fick Muslimska Brödraskapet makten i Egypten samt i Libanon via organisationer som Hezbollah i Mellanöstern. Dessa rörelser fick länge stå oemotsagda och blandade baathistretorik med önskan om ett Kalifat för att förena "the Ummah"(de olika muslimska folken).

Rekryteringen har varit aktiv i västvärlden under de senaste 30 åren. Före detta islamister såsom Adam Deen och Maajid Nawaz har visat hur duktiga islamisternas rekryterare (i Nawaz fall Hizb-ut-Tahrir, i Deens fall Al Muhajiroun) var på att knyta ihop det ideologiska narrativet för hur islam skulle lösa deras problem i vardagen.¹⁴ I Nawaz fall var det att han var jagad av nynazistiska Combat 18, en nynazistisk organisation i Storbritannien. Det är vanligt att olika extrema rörelser lever i symbios, där den enes existens berättigar den andres. På samma sätt användes Irakkriget för att rekrytera anhängare med hjälp av narrativet att Bush och Blair förde krig mot muslimer just för att de var

14. Radical, Maajid Nawaz.

muslimer. Rekryteringen har sedan attackerna i London och Paris varit mer subtil och mindre offentlig på grund av det upptrappade säkerhets- och kontraterrorism-samarbetet. Rekryteringen har därför skett främst i moskéer, fängelser samt på internet.

Radikalisering

Radikaliseringen sker ofta i samband med rekryteringen. Ett hopkok av ett upplevt hot från högerextrema, svag social status och konflikter i hemländer skapar alla grogrund för radikalism. Islamismen har även fått fäste bland olika samhällsklasser.¹⁵ Bin Ladens-familjen ägde till exempel ett av Saudiarabiens största konstruktionsföretag. Anjem Choudary, grundaren av al-Muhajiroun, var utbildad jurist. Även fast radikaliseringen kan se väldigt olika ut från person till person så är det ideologiska slutmålet detsamma. Alla islamister vill uppnå ett kalifat styrt av islamistiska sharialagar. De vill föra sin version av islam som lag över människorna i samhället.¹⁶

15. <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2017/issue-1/0720171-an-empirical-analysis-of-causes-of-islamist-radicalisation-italian-case-study-by-michele-groppi.pdf>.

16. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/doc_centre/terrorism/docs/ec_radicalisation_study_on_mobilisation_tactics_en.pdf.

sammanfattning och slutsatser

HÖGEREXTREMISM

Högerextremism är knappast ett nytt fenomen. Efter andra världskrigets fasor och våldsamma högerextrema organisationer som uppkommit på senare tid är de flesta bekanta den risk som högerextremism medför för ett demokratiskt samhälle. Det finns mycket forskning kring traditionella former av högerextremism, men ett stort problem i kampen mot extremism är att högerextremismen tagit helt nya former, bara de senaste åren. Den internetdrivna ensamagerande högerextremismen klassas idag som en av högerrörelsens farligaste grenar och där finns stora brister i forskningen. De högerextrema på nätet är många gånger svåra att matcha till existerande typ profiler och internethögerns decentraliserade natur gör det svårt att identifiera potentiella extremister och våldsverkare. Även etablerade och beprövade åtgärder kan vara svåra att applicera på den nätbaserade högerextremismen.

VÄNSTEREXTREMISM

Det finns många förslag på hur extremism kan åtgärdas. Problemet som ofta uppkommer är att förslagen inte är särskilt effektiva på just vänsterextremism, exempelvis hjälper det troligen inte att förbjuda medlemskap i AFA eftersom det är en del av den autonoma vänstern där det är ovanligt att vara officiell medlem. En annan problematik är att många lösningar är oförenliga med liberala grundprinciper. Något att utgå ifrån är däremot att många är våldsamma även dessa radikaliserar, vilket medför att åtgärder mot våld, i längden, hade kunnat ha en påverkan på våldsbejakande extremism.

ISLAMISM

Islamismen har växt sig starkare under de senaste åren. I flertalet länder har islamismen fått ordentligt fäste och ideologin som tidigare kallades för "islamisk fundamentalism" har spridit sig kraftigt sedan 1979. Islamistiska organisationer har under åren använt sig av konflikter, socioekonomiska status och utsatthet för att kunna rekrytera till sina organisationer. När rekryteringen sker brukar det handla mycket om att kunna rädda människor, deras ekonomi och livsstil. För att färre människor ska radikaliseras krävs det att civilsamhället tar ansvar och ifrågasätter, utmanar och motarbetar de teokratiska idéerna som islamisterna försöker sprida i samhället. På samma sätt som man inte behöver vara svart för att fördöma rasism, eller homosexuell för att fördöma homofobi, behöver man inte vara muslim för att fördöma islamistisk extremism.

förslag på åtgärder

Vi anser att det saknas evidens och liberala argument för rättfärdiga många av de politiska förslag som hittills tyckts dominera i debatten, det vill säga förbud av vissa organisationer och hårdare straff. Förbud kommer inte troliga bort vissa åsikter och det går inte att fängsla en åsikt.

Vi vill istället se lösningar som syftar till att stötta ytterligare forskning, öka utbildningen hos särskilda yrkesgrupper och civilsamhället, utarbeta centrala stödsystem samtidigt som lokal förmåga byggs upp i särskilt utsatta områden, stoppa finansiering till organisationer från diktaturer, motverka psykisk ohälsa, skapa en mer inkluderande attityd mot ungdomsförbund på skolor och skapa trygga platser där även radikala åsikter som dessa får mötas och bemötas. Stora delar av samhället spelar en viktig roll i att förebygga radikaliserings och våldsbejakande extremism, kanske spelar skolan den största rollen.

Radikaliserings innebär per definition att man sluter sig till sin egen grupp från omvärlden. Ett öppet, tolerant och inkluderande klassrum kan motverka radikaliserings när man tvingas möta andra än sina egna.

Våra förslag på liberala lösningar är följande åtgärder:

1. TILLÅT FLER BESÖK AV UNGDOMSFÖRBUND PÅ KOMMUNALA GRUND- OCH GYMNASIESKOLOR

Många unga blir extrema till följd av en misstro mot nuvarande institutioner och att dessa ska kunna uppnå förändring. En brist på möjligheter att ge utlopp för sina politiska ståndpunkter leder till att många politiskt intresserade ungdomar söker sig till mer eller mindre radikala internetforum istället. Där skapas en bild av meningsmotståndare som inte stämmer överens med verkligheten. Att istället få möjlighet att testa sina åsikter och ståndpunkter mot meningsmotståndare och politiskt aktiva minskar risken för radikaliserings. Därför måste fler komma i kontakt med politiken där de kan få en chans att påverkas och således vore det fördelaktigt om ungdomsförbund i större grad fick kampanja på skolor och samtala med elever.

2. BYGG UPP LOKAL FÖRMÅGA, I VISSA FALL SÅ SPECIFIKT SOM FÖR ENSKILDA KVARTER, DÄR BEHOVET FINNS ATT BEMÖTA VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

Centrala experter kan inte uträtta lokalt arbete, det kräver lokalkännedom som tar längre tid att bygga upp än generell kompetens för att bemöta våldsbejakande extremism.

Pengar till lokala insatsgrupper i problemområden är viktigt. Det kan exempelvis röra sig om ett uppdrag att nå vissa grupper i ett särskilt utsatt bostadshus.

3. UTFORMA ETT CENTRALT STÖDSYSTEM FÖR EXIT-ARBETE FÖR HELA LANDET

Exit-verksamhet kommer behöva bedrivas på olika sätt i olika delar av landet med hänsyn till olika extremistgrupper och utifrån lokal förmåga. Därför är det inte realistiskt med ett centralt exitprogram som kan hantera alla former av exit. Däremot är exitprocesser, när de väl kommer igång, höga investeringskostnader för enskilda kommuner. En kommun ska därför snabbt (helst inom ett dygn) kunna få tillgång till ekonomiskt och professionellt stöd från centralt håll för att inleda en individuell exitprocess.

4. FORTBILDNING AV CIVILSAMHÄLLET OCH SÄRSKILDA YRKESGRUPPER SOM ÄR I KONTAKT MED BARN OCH UNGA

Många som radikaliseras är misstänksamma mot statliga och kommunala institutioner. Detta kan till viss del överbryggas med ett stärkt civilsamhälle. Det är ganska vanligt att individer vänder sig till en gammal lärare, fritidsledare, socialarbetare eller kurator som de haft en god erfarenhet av. Man kanske inte kan rädda någon radikaliserad vid första mötet men att inte göra fel vid

första mötet kan vara avgörande för att personen ska lämna en våldbejakande miljö senare i livet. Därför behövs fortbildning för personer och yrkesgrupper som är i kontakt med barn och unga för att genom icke-konfrontativt bemötande vara ett stöd i processen att lämna en extremistisk grupp.

5. STOPPA DIKTATURERS FINANSIERING AV CIVILSAMHÄLLET

Alldeles för mycket pengar strömmar in till det svenska samhället från diktaturer. Saudiarabien finansierar trossamfund i Sverige och sprider på så sätt den radikala Wahhabismen medan diktaturer som Ryssland och Kina idag kan påverka det svenska civilsamhället och sprida odemokratiska idéer. Diktaturer bör därför inte tillåtas finansiera organisationer, föreningar eller trossamfund i Sverige.

6. STÄRKT KOMMUNAL FÖRMÅGA FÖR FÖREBYGGANDE INSATSER MOT RADIKALISERING

Det behövs fler ingripande insatser på kommunal nivå för de barn och unga som utsätts för radikaliserings- och våldsbekämpande miljöer. Detta gäller inte bara lärare utan även socialtjänst, poliser, kuratorer och andra yrkesgrupper som möter barn i sin dagliga verksamhet. Dessa bör utbildas i hur radikalmiljöer fungerar samt hur radikaliseringsupptäck och förebyggning.

7. KRAFTTAG FÖR ATT BEKÄMPA PSYKISK OHÄLSA

Många är våldsamma innan de kommer in i en extrem rörelse till följd av en våldsam barndom och uppväxt samt våldsamt umgänge. Människor med låga spärrar till våld är mer benägna att dras till våldbejakande miljöer där deras våld får större mening. Man brukar säga att dessa personer har förmåga innan de har avsikt. Bland incels på nätet finns mycket psykosocial ohälsa. I många fall där ensamagerande extremister har skridit till verket har de strax innan varit med om en kognitiv öppning, det vill säga en, enligt dem, kraftfullt negativ händelse i deras liv.

“Unlimited tolerance must lead to the disappearance of tolerance. If we extend unlimited tolerance even to those who are intolerant, if we are not prepared to defend a tolerant society against the onslaught of the intolerant, then the tolerant will be destroyed, and tolerance with them.”

Så sade Karl Popper 1945 om hotet från intoleranta rörelser. Demokratin måste skyddas från extremister, då som nu.

information och kontakt

Rapporten är författad av **Liberala Ungdomsförbundets arbetsgrupp om radikaliserings och extremism 2020**.

Arbetsgruppen har bestått av:

Anton Holmlund
Victoria Viklund
Filip Hjelm
Leonard Bektas
Helia Roofpanah
Benjamin Malinowsky
Johannes Bexell
Hedda Persson Elsässer
Emmy Sciliaris

Kontakt: anton@romb.luf.se
Framsida och layout: Elin Oskarsson

luf

**LIBERALA
UNGDOMSFÖRBUNDET**

Hantverkargatan 25B
112 21 Stockholm
www.luf.se